

FARBITENE VOR

Rachel H. Korn



*Permanent preservation of this book was made possible by
Sperber & Steinfeld Families Charitable Trust*

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION



NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

0-657-00147-3

9780657001476T.PS

THE STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY PROVIDES
ON-DEMAND REPRINTS OF MODERN YIDDISH LITERATURE

ORDERS MAY BE PLACED BY PHONE AT (413) 256-4900 X155; BY FAX AT
(413) 256-4700; BY E-MAIL AT ORDERS@BIKHER.ORG; OR BY MAIL AT
NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER, 1021 WEST STREET,
AMHERST, MA 01002-3375 U.S.A.

©1999 NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER



MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Lief D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation

AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE

National Yiddish Book Center



The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional
symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our
colophon comes from a design by the noted artist
Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

BOOK DESIGN BY PAUL BACON

PRINTED IN THE U.S.A. ON ACID-FREE PAPER

רחל ה. קארן
✦
פארביטענע וואַר

רחל ה. קארן

פֶּאַרְבִּיטֶענע וואָר

לידער



פּאַרלאַג „ישראל-בוך“
תל-אביב, תשל"ז — 1977

Rachel H. Korn
F A R B I T E N E V O R

Publishing-House „Israel-Book” Tel Aviv, P.O.B. 1777

רחל ה. קארן
פ א ר ב י ט ע נ ע ו ו א ר
לידער

פארלאג „ישראל-בוך”, תל-אביב, רח' איתמר בן-אבי 4

פארטרעט און צייכענונגען — סילוואַ אַרי

אַרויסגעגעבן מיט דער מיטהילף
פון קאַנאַדער ייִדישן קאַנגרעס;
חיה און פנחס הובערמאַן-פונדאַציע אין וואַנקווער.

נדפס בישראל 1977 Printed in Israel



כל הזכויות שמורות

דפוס „להב” בע”מ, תל-אביב, טל. 36564



רחל קארן

אייל-פארטרעט געמאלן פון סילוויא ארי

געהייליקט דעם אַנדענק פון מינע ברודער :

הערש בן זאב און חנה האַערינג, געב. דעם 5 נאַוועמבער 1902, אַרויסגעפירט
אין די גאַז־קאַמערן פון בעלזשעץ צוזאַמען מיט זיין פופצניערדיקן זון וואָלף
דעם 15 אויגוסט 1942 ;

אליעזר בן זאב און חנה האַערינג, געב. דעם 24 אַקטאָבער 1906, אומגעבראַכט
דורך די דײַטשע מערדער אַנדהייב 1942.

אין פֿאַרהוילענעם קרייז

פאַרביטענע וואָר

עס בײַט זיך דער אויסמעסט
פון שטח,
פון צײַט,
ווי אַלץ וואַלט געווען
פון פאַרויס פאַרגעברײַט
פאַר דער פאַרביטענער וואָר,
אין אַן אַפגעפרעמדטער וועלט,
וואָס האָט מיר צווישן נעכטן און היינט
ווי אַ מחיצה געשטעלט.

און מענטשן און זאַכן,
וואָס קיינער דאַרף נישט מער,
שטייען פאַרשעמטע,
איבעריקע
בײַ מיין זײַט
און וואַרטן
סײַזאַל זײַ געבן מיין וואַרט דאָס געלייט
צו דער גרענעץ
פון יענער זײַט צײַט.

8 מײַ 1974

איז פארהוילענעם קרייז

איך דארף בלויז אויף אַ רגע די אויגן פאַרמאַכן
איך זאָל זיך געפינען
איז יענער פאַרביטענער וואָר
ווי די מענטשן שטומען
און ס'רעדן בלויז חפצים און זאַכן.

נישט יעדער קען דעם גבול
צו דעם פארהוילענעם קרייז
באַטרעטן,
ווי עס פילן זיך היימיש
איז זיינע געצעלטן
הייליקע,
נאַרן,
לצים
און פראַפעטן
פון אונטערגעגאַנגענע וועלטן.

15 אפריל 1975



ווי האסטו מיך פארשעמט

ווי האסטו מיך פארשעמט
פאר דיין אייגן אנגעזיכט —
פון יענער הייך,
ווי דאס ווארט צעעפנט א נייעם בראשית
האסטו מיך אראפגעשליידערט
אין א קארצער
אן פענצטער, אן ליכט,
ווי אלץ איז קאפויער
און סליגט אויף דער לוייער
שגעון
אנגעשיפורט מיט דער מילך
פון גרינע קעפלעך מאן.

האסט מיך געמאכט פאר א בירגערין
פון א לאנדשאפט
אויסגעטראכט פון שטן אליין,
א לאנדשאפט,
וואס קען קיין מאל נישט ווערן מיין היים,
א לאנדשאפט,
ווי אפילו דערמאנונג
ווערט דערטראנקען אין א מבול פון טרערן —
פון דאנען קען קיינער מיין רוף נישט דערהערן.
אפילו נישט דו, מיין האר,
וואס פארשטעלטט דיר דיין פנים
מיטן זים פון פארלאשענע שטערן.

4 נאָוועמבער 1974

אלע פארבאטענע וועגן

אלע פארבאטענע וועגן זענען איצט פאר מיר אפן
צו דער פארביטענער וואָר
פון יענער זייט האָפן,
ווי ס'חתמעט צו טעג פארשעמטע
די צייט מיט איר זיגל,
און איבער טרוימען געקעפטע
שטייט אַ מלאך מיט אַראַפגעלאָזטע פליגל.

מײַ 1974

אויף פאַרביטענע וועגן

אויף פאַרביטענע וועגן שטרויכלט מער נישט דער טראַט, ווייל ווערסט דאָרטן פאַרשטאַרט אין אַ בליענעם גליווער — אויף פאַרביטענע וועגן גילט נישט מער קיין פאַרבאַט, ווייל במילא איז אַלץ דאָרט פאַרבאַטן.

אויף פאַרביטענע וועגן פרעגט נישט קיינער: „פאַר וואָס“? אויף פאַרביטענע וועגן הערשן נייע געבאַטן — דיך אליין האָט מען דאָרט אויך פאַרביטן און געמאַכט פאַר אַ שקלאַף פון ראַבאַטן.

9 נאוועמבער 1971

דאָס אַלץ, וואָס איז געוועזן גרייט

דאָס אַלץ, וואָס איז געוועזן גרייט און אונטערטעניק
צו דעם מינדסטן ווונק
פון מיינע חרשים, גלידער,
האָט זיך איצט אָפגעשיידט אין אַ ווילדער מרידה.
און אַלץ, וואָס איז געוועזן מיר נאָענט און אייגן
האָט מיך פאַרראָטן,
ווי ס'וואָלטן בלויז גילטיק געווען
די נייע געבאָטן
פון אַ פאַרביטענער וואָר.

פאַרמשכונט צו אַן אָפגעפרעמדטער צייט
זוך איך אומזיסט
צו נעכטנס פאַרמעקטע די שפור.

אלע געניזוקטע טרוימען

אלע געניזוקטע טרוימען פון אמאל
האָבן זיך אָפגעשטעלט ביי יענעם גבול,
ווי נעכטנס פאַרשעמטע שלוכצן אויס זייער טרויער,
ווי עס דרעמלען די מאַרגנס אין פאַרנעפלטקייט גרויער,
און אויף דער נאַפּל־שנור
פונעם באַגינען
הענגט די פאַרביטענע וואָר.

10 יוני 1975

נאַכט אין שפיטאַל

דאָס ווינציקע, וואָס איך פאַרמאַג
איז מיר אויך שוין צו פיל,
און דאָס, וואָס האָט געקענט ווערן מיין —
וועל איך סילוקן די עקרהדיקע שעהען,
וואָס שטייען צוקאַפנס פון שפיטאַלענע בעטן
און וואַרטן
אויף צו ווערן אויפגעריכט
מיט אַ גוטער בשורה
ווי אברהמס ווייב שרה.

אויף נאַקעטע ווענט
טונקלען שאַטנס
פון הילפלאַזע, פאַרשעמטע הענט.

אין ווינקלען און עקן
דעמערט דערמאַנונג
פון אַמאָליקע טעג —
זי טאַפט און טאַפט
אויף צוריק דעם וועג,
ווי אַ בלינדער מיט זיין ווייסן שטעקן.

היימלאַזער טרויער
זוכט פאַר זיך דאָ אַן אָרט —
און מיר דאַכט,
אַז כ'קען הערן
ווי עס מורמלט די נאַכט:

— און אז דו וועסט שטארבן
ווער וועט אַרבן
דאָס נישט־דערזאָגטע וואָרט,
און די נישט־אויסגעוויינטע טרערן?

11 נאָועמבער 1975

אין שפיטאל

די ערשטע האַבן זיך אַנטוויינט פון גוף די האַר,
צעוואַרפענע אויפן קישן ווי בינטלעך פון פאַרטריקנט היי —
זייער גראַקייט איז געוואָרן בלייכער מיט אַ יעדער שעה.
ווי זיי וואַלטן וועלן אַנטלייען דער נאַכט
אַ שמץ ווייסקייט פון פאַרבאַרגענער שיין —
דער חלל זאָל אין אַרומיקער חשכות
נישט אונטערגיין.

דאָס געשווילעכץ אַרום די אויגן פון דער פרוי
ווי אַ דאַמבע געשטעלט
אויף צו פאַרהאַלטן די טרערן
זיי זאָלן נישט אַ פלייץ טון פריי און אומגעשטערט
און מיט אַ נייעם מבול פאַרשווענקען די וועלט.

די הענט פאַרהויבן איבערן קאַפּ
הילפלאַז און שטאַר
זענען די שטומע עדות
פון פאַרהוילענעם צער.

און אַלץ וואָס איז געווען אַמאָל
דערוואַרטונג,
באַשערטקייט,
גליק
שטייט אַפגעזונדערט,
פאַרשעמט
ביי דעם גבול
פון שפיטאל.

או אור־אלטע מגילה

איך דעם יונגן גראַז

איך דעם יונגן גראַז, דעם פריש־צעקעמטן, גרינעם
פלעכט אַרײַן דער פּרילינג זוניקע נאַרציון,
גלייך עס וואָלט צעשטערנט זיך מיט געלע בליטן
די ערד, ווען נײַ־בראשית האָט זיך איר באַוויזן.

די פייגל פּלֶען פּאַר־ווייזן מיט אַ ווייכן פּלאַטער,
ס'איז שיר־השירימדיק די לופט אַרום צעהעלט —
טראַפּנס זון דורך צווייגן, בלעטער דורכגעזייעט
פינקלען, ווי דער הימל וואָלט פּאַרויס געגרייט
קידושין־רינגלעך גילד'נע פּאַר דער גאַנצער וועלט.

1973

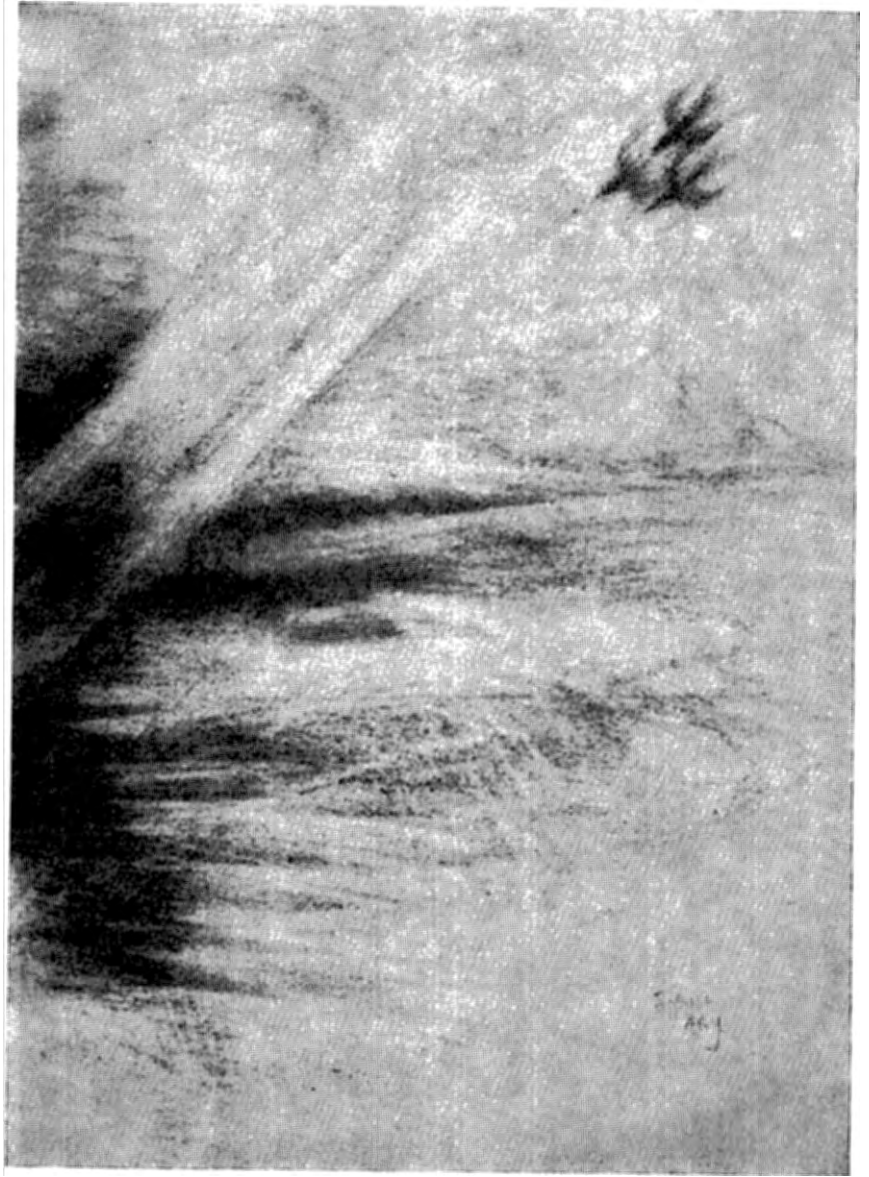
שוואַלבן ווי טונקעלע פּיילן

פאַר דער קינסטלעריין סילוויאַ אַרי.

שוואַלבן, ווי טונקעלע פּיילן
האַבן געווירעט די לופט
אין דער לענג,
אין דער ברייט
פאַר דעם מילדן פאַרנאַכט,
וואָס וועט איינזאַמלען
דעם אומרו,
די זאַרגן פון טאַג
איידער ער פאַרגייט.

ס'האַט איינגעהאַלטן דעם אַטעם די ערד,
זי זאַל קענען דערהערן
דאָס ריזלען פון זאַפטן
אין שטאַמען פון ביימער,
וואָס זענען געשטאַנען פאַרכטיק און פאַרטראַכט
און געוואַרט אויף דער רגע געהיימער,
ווען ס'זועט דער הימל
זייערע קעפּ באַקרוינען
מיט די יונגע שטערן.

15 יוני 1975



פאַר טאַג

עס האָט דער פאַרטאַג מיט ליילעכער גראַע
פאַרשלייערט דאָס פנים פון נאַכט,
בעת ס'האָט דער ווינט געטראָגן איר יורש,
דעם חלום
אַלס קרבן צום פייער פאַרגרייט,
וואָס האָט זיך נאַר-וואָס צעפלאַקערט
אין דער מיזרח-זייט.

אין גליווער שטייען די ביימער.
ס'זענען די פייגל אַנטשוויגן געוואָרן
אין פאַרהוילענעם וואַרטן
אויף דעם נס, דעם געגאַרטן,
ווען ס'וועט זיך פאַרטשעפען אין קוסטעס געדיכטע,
ווי אין די אַמאָליקע יאָרן
אַ ווידערס קרומלעכער האַרן.

עס איז אַזוי שטיל, אַז קענסט הערן
דעם אַטעם פון גרעזער, פון בלעטער אויף בוים
ווען זיי וועקן זיך איבער
פון פאַרטייעטן נאַכטישן טרוים.

יולי 1972

קראָקוסן

פאר לאהז און גארלען
מיט פריינדשאפט

אַזאַ פאַרטרויען צו דער זון, וואָס איז נאָך אַלץ נישטאַ,
אַזאַ מין פעסטע גלייביקייט, בטחון,
וואָס ברעכט אַדורך די האַרטע גליבעס שניי
אין אַ ווונדערלעכן אויפברויז פון נצחון.

אַזאַ געבענטשטע שותפות מיט באַשעפער,
אַזאַ עקשנותדיקער ווילן, אַזאַ שטרעבן
ביי די דינע, גרינע שטענגלעך פון קראָקוסן
צו פאַרטויזנטפאַכן אויף דאָס ניי דאָס לעבן.

געטריי דעם סדר און דעם קרייז באַשערטן,
געזאַלבעטע מיט אַ הייליקן, אוראַלטן וויסן
קיניגן זיי איבער פראַסט-פאַרקלעמטער ערד,
וואָס די שטענגלעך זייערע האָבן אויפגעריסן.

זיי גלעקלען אויס מיט קליינע בעכערלעך פון בליטן
— געל און ווייס און פיאַלעט און בלאַ —
אַ סאַלוט צו דעם בראשית נסימדיק באַנייטן,
אַ סאַלוט צו ערב-פּרילינגדיקער שעה.

כאַטש ס'הענגט נאָך אַלץ דער הימל וואַלקנדיק און גראַ,
און צפונדיקער ווינט שמייסט נאַקעטיקע ביימער,
פיבערט שוין די לופט מיט ציטערנדיקן אַנען
און מיט בענקשאַפט פאַרטייעט-געהיימער.

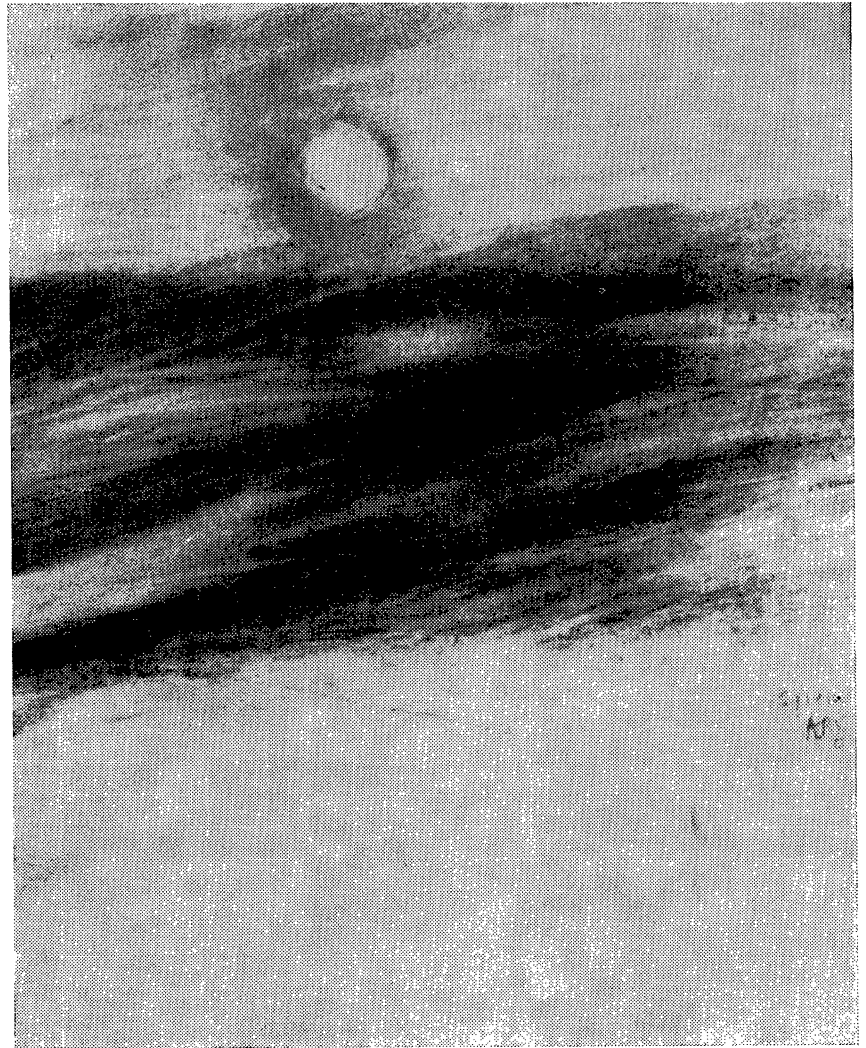
ס'באשיטן קוסטעס זיך מיט קנאָספּן האַרט און קליין,
ווי ס'וואַלט דער פּרילינג פּאַקן זיי געשטעלט —
אַן אויפגעוואַכטער טרוים לאַזט זיך אין ווייטן וועג
צו זוכן דאָס האַרץ פון דער וועלט.

6 מיי 1972

לבנה איבערן ים

ווי ס'וואָלט זיך מיט אַ מאָל
ביים סאַמע ראַנד פון פאַרהוילנסטער ווייט
געשפּאַלטן דער ים מיט אַן אָפענער ווונד
פון וועלכער שישטייגט אויף אַ רויטע לבנה
און הייבט זיך אַלץ העכער און העכער
פאַמעלעך, באַזאַכט,
ווי זי וואָלט זיך פאַרקנסט אין אַ בונד
מיט דער אַרומיקער נאַכט.

עס איז טונקל און ליידיק דער הימל
אַן אַן איינציקן שטערן.
ווי ער וואָלט נישט וועלן
פאַרשטעלן
דער לבנהס טרויעריק, אומעטיק פנים,
וואָס וואַרט אויף אַ צייכן,
סימנים,
אַז עס איז פאַרט עמעץ פאַראַנען,
וואָס וואַכט
איבער פאַרוואַנעטע טרוימען,
איבער פאַראיינזאַמטער נאַכט
אַן אַן איינציקן שטערן
און ציילט די נישט-אויסגעוויינטע טרערן.



כמאַרעס רוקן זיך

כמאַרעס רוקן זיך פאַמעלעך און באַדאַכט,
ווי קי מיט אייטערס פולע אין פאַרנאַכט
אויפן וועג פון פאַסוויסקעס אַהיים.
עס האַלט די ערד דעם אַטעם איינ
און וואַרט
ווי פאַרגליווערט אין דרימל —
עס קען באַלד דער חלף פון צעגליטן בליץ
רייסן קריעה פון די טונקלע כמאַרעס,
איידער דער דונער וועט אַנהייבן פויקן
אין די פאַרמאַכטע שערים
פונעם הימל.

ס'קען אַבער אויך געשען —
די ברירה איז נאָך אַלץ ביי אים פאַראַן,
ער זאָל אַוועקשאַרן די כמאַרעס אָן אַ זייט
און אויפפראַלן דעם הימל אין דער גאַנצער ברייט
פאַר די שבעה־ברכות פון דער יונגער נאַכט,
אויסבעטן ס'געלעגער מיט מזלות העלע,
זי זאָל אויף זיי זיך וויגן, ווי אַ טונקלער שוואַן.
די ברירה איז נאָך אַלץ ביי אים פאַראַן.

25 יוני 1973

חמימה

עקרהדיקע כמארעם
פרוון די לאנגווייל פארטרייבן
דורך א שפיל מיט דער זון —
זיי קרייזן זי ארום
אזוי א, סתם,
אבי צו פארטונקלען די ריפסענע כוואליעס
פון ים.

דער טאג איז אזוי פארנע, אזוי דושנע־הייס,
אז אפילו די מעוועס הייבן זיך נישט צום פלי,
נאָר זוימען ארום דעם ברעג, ווי א ראם,
אָנגעבלאָזן און ברוגז אויף דעם גאַנצן אַרום.
ווי ס'וואָלט דער באַשעפער
בלויז זיי אויף להכעיס
פארטרייבן די פיש אויפן דנאָ פונעם ים.

עס גליווערט אַלץ אין מיטאָגדיקער חמימה —
פארשמאַכטע גרעזער לעכצן נאָך אַ טראָפן טוי,
נידעריקער לאָזן זיך אַראָפּ די צווייגן פון ביימער,
ווי פארשלאַפטע אַקסל פון אַ מידער פרוי.

די שעהען גייען אַפּ מיט קלעפעדיקן שווייס,
ס'שפּאַלט זיך די צעלעכצטע ערד ווי מיט אַ שרינט,
און אַ בענקשאַפט גייט אויף בײַ מענטש, פי און גראַז,
די בענקשאַפט צו אַ שאַרפן צפונדיקן ווינט.

האַרבסט

דער אומעטיקער שרייַ פון ווילדע גענדז אין פליען
טראַגט זיך איבער פעלדער נאַקעטיקע, שטילע,
בעת זיי באַפּינטלען דעם הימל,
ווי אַ טונקעלער פּתב,
וואָס קייטלט זיך אין לאַנגער שורה,
ווי אַ ווירע
און פּתּיבהט אויס אויף סיני
אַן אור-אַלטע מגילה.

אויף זייערע פּליגל ברייט און אויסגעשפּרייט
טראַגן די ווילדע גענדז אַוועק דעם זומער
אין אַ פאַרנעפּלטער ווייט.

עס בלייבט בלויז דער טרויער פון אַ האַרבסטיקן פאַרנאַכט
און אויף נידעריקע שוועלן
אַלטע לייט,
וואָס קוקן זיי נאָך
לאַנג און פאַרטראַכט,
ווי מען קוקט נאָך אַ חלום,
וואָס פאַרבלאַסט און פאַרגייט.

1975

אלול

דער ווינט זיפצט אַרײַן
אין צווייגן נאַקעטע
דעם אומעט פון פאַרגיין —
עס צײַטיקט זיך די לופט
מיט אַ נישט־אויסגעוויינט געוויין.

שפינוועבס־פעדעם ווייסע, דינע
שלייערן אַרום די פעלדער און די לאַנקעס גרינע.

דער טאַג לאַזט זיך גיין
אַליין
אויף קבר־אַבות
צו די בערגלעך שטילע אונטער גראַע שטיינער,
צו וועלכע אַחוץ אים
וועט שוין נישט קומען קיינער.

ס'באַגלייט אים דער בליק פון אַ פרוי,
וואָס שטייט אין דעמער איינגעהילט
בײַ דער טיר —
דער שמייכל אַרום אירע ליפן
אין נעצן פון קנייטשן פאַרהאַלטן
נעמט שוין די מאַס
פון די איינזאַמע טעג און נעכט,
וואָס וואַרטן אויף איר.

לעצטע בלעטער

אַן אַסיענדיקע קראָ
אויפן שפיץ פונעם בוים
היט די לעצטע בלעטער אויף די צווייגן,
אין וועלכע ס'גאָלדיקט זיך נאָך אַלץ דער אַפשיין
פון זייער זומערדיקן טרוים.

אַ נעפל, אַסיענדיק און גראָ,
ווי לעצטער אַטעם פון פאַרשטאַרטער ערד
פאַרהענגט די שפיגלען פון טייכן
אין דער פרימאַרגן-שעה.

מיט שטילן זיפץ
עס פאַלט אַ בלאַט,
אַן אַפגעשיידטס פון צווייגן קרומע,
פאַרזיגלט פון דער ערד דאָס מויל
מיט גילד'נער חתימה.

א ווינטער-מעשהלע

דער מידער ווינטערדיקער טאָג,
אויף וועלכן ס'ליגט דער גראָער אַרעמאַנסקע דלות
איז אַן איידעמל אויף קעסט ביים ברוגזדיקן הימל,
וואָס פּאָדערט שטרענג אַ חשבון פון דעם נדון,
דעם בלאַסן רענדל זון אונטער די שוואַרצע כּמאַרעס.

זיין ווייב,
די קרירות,
די עקרה,
קוקט אויף אים מיט בייזע אויגן זייטיק,
בעת זי פּאַרעט זיך מיט אַ פּאַרריסטן פנים,
ווייל שטענדיק איז ביי איר דער קורצער פּרייטיק.

די שעהען בלייכע, ווי קבצנישע קינדער
מיט נעזלעך פּאַרראַצטע און געפרוירענע הענט,
שאַרן זיך צו צו אים און בעטן
ער זאָל זיי זינגען עפעס פון אַמאָליקן גליק
צו דערוואַרעמען זייערע הערצער,
צעליכטיקן זייער אומעטיקן בליק.

און באַלד גיט דער ווינט אַ צעטראָג
איבער פליינען און פעלדער פּאַרשנייט
דאָס ציטערנדיקע קול פון ווינטערדיקן טאָג:
ס'ברענט אַ פּייערל אויפן פּריפעטשיק...
און ס'שמיכלט די מעשה אַריין
דורך שניבלעך פּאַרצויגן מיט פּראָסט
אין שטיבלעך, וווּ ס'נעכטיקט דער נעכטן
אַזוי תּמימותדיק-הייליק און פּראָסט.

מיט פאסנועס פון זילבערנעם קלאנג

די דעברע

פאַר רענע

ווי אַ האַלדזבאַנד פון געשנירלטע קרעלן
נעמען אַרום די הויכע דעברע-ברעגעס
פרישע שפורן
פון סאַרנעשע קלאַען
געלאָזן אין געלאַף
אין די פרימאַרגן-שעהען.

דאָס שמאַלע פאַטעקל צווישן די הויכע ברעגעס
פעכערט זיך מיט פאַפראַט-בלעטער גרינע
און מורמלט אויס אַ לויב
פאַר די געשענקטע רגעס.

די סאַמעט-ווייכע באַזיעס אויף ווערבע-צווייגן דינע
זענען ווי גראַע קעצאַלעך פאַרטשייטעט צום שפרונג
אויף צו פאַנגען די שטראַלן פון דער יונגער זון,
וואָס הייבט זיך אַלץ העכער און העכער
איבער שפיצן פון ביימער
און דאַרפישע דעכער.

אַ פויגלשע פעדער פאַרלוירן אין פליען
וויגט זיך אין דער לופט, ווי אין אַ דרימל
און שרייבט אַ פתובה
פון באַנניטער ליבע
צווישן ערד און הימל.

און ס'דאַכט,
אַז אַט

באלד
וועט זיך אויף דער סטעזשקע באווייזן א סוד.
דער סוד,
וואָס איז געווען אויסבאהאלטן פון יענער זייט וואָלד.

30 אפריל 1975

דאָס אַלץ וואָס מיר איז פאַרבליבן

דאָס אַלץ וואָס מיר איז פאַרבליבן פון אַמאָליקער היים
איז די לאַנדשאַפט פון אַ קינדערלאַנד
פאַרטײַעט ווי אין דרימל
אונטער צעפּרילינגטן הימל,
ווי יעדער טאָג איז געווען ווי אַ בלאַט
פון אַ מעשה־בוך מיט ווּנדערלעכע פרטים,
אַ בוך, וואָס עס בלעטערט די צײַט
מיט איר אָטעם.

פון נאָענטן וואַלד האָט דער נאַכטיגאַלס געזאָנג
געוויקלט די נאַכט
מיט פאַסמעס פון זילבערנעם קלאַנג.
ביים טײַך האָבן פרעש אויסגעקוואַקעט
זייערע באַגערן,
ווען ס'האַט זיך דער הימל איבער זיי צעבליט
מיט אַ גערעטעניש פון יונגע שטערן.

דעמאָלט פלעג איך זיך שטעלן ביים ראַנד פונעם סאָד
און געוואַרט אויף אַ נס,
אויף עמעצענס קומען —
ווייל אַלץ איז מעגלעך געווען
און אַלץ האָט געקענט געשען
אונטער דעם אַלטן. צעוואַקסענעם בוים,
בעת ס'האָבן צווייגן מיט ראָסע געטריפט
אויף מיניע צעלאַזטע האַר,
ווען די וואַר איז געווען חלום
און דער חלום האָט באַוואַכט די וואַר.

1975

אויף מיניע שליפן דעמערט

אויף מיניע שליפן דעמערט
דער אַוונט מיט זילבערנער שיין,
איז אַ קראַנץ פון צעפלאַטערטע טויבן
קומט מיין קינדהייט פון ווייטנס צו גיין.
עס באַגלייט זי מיין מאַמעס ניגון
ביים איינוויגן מיין ברודער צום שלאָף
מיט אַ ליד וועגן אַ פאַסטערך
און זיין פאַרבלאַנדזשעטער שאַף.

אויף אַ ווייסן פערד קומט צו רייטן
דער חלום פון יענעם לאַנד,
וון ס'פאַרזייעט דעם הימל מיט שטערן
גאַטס אויסגעשטרעקטע האַנט.

און אַלץ אַרום ווערט דערוואַקסן
צום פישוף פון דער שעה,
וואָס וויגט איין די נאַכט
און מיך
מיט אַ צערטלעכן איי-ליו-ליו.

די אויסגעטראַכטע אינדזלען

די אויסגעטראַכטע אינדזלען
מיטן גן־עדן פויגל און קאַלירטע פאַפּוגייען
צווישן גרינע צווייגן אויסגעזעצט אין רייען,
די אויסגעטראַכטע אינדזלען, וואָס דאַרפן פאַרבײַטן מיין חרובע היים
האַבן זיך פונעם שורש אָפּגעריסן
און שווימען צו אַלץ נענטער צו מיין ברעג.

וואָס פאַר אַ בוסאַלע * פירט זיי פון דער ווינט,
ווער האָט עס געוויזן זיי דעם וועג?

כ'קוק אַריבער,
אפשר שטייט דאָרט עמעץ אויף דער שוועל,
וואָרט אויף מיר.
נאָר פאַרמאַכט זענען פענצטער
און פאַרשלאָסן די טיר.

אַזאָ שטילקייט אַרום
אַז ס'באַוועגן זיך קוים
די בלעטער אונטער דעם הויך פונעם ווינט.
מסתם אויף נישט אויפצוועקן דעם טרוים,
וואָס ליגט אַנטדרימלט
אונטער דעם שאַטן פון צעוואַקסענעם בוים.

אויפן ברעג וואָרט זיי אָפּ
דער טאַג,
וואָס האָט זיך נאָר־וואָס אומגעקערט צוריק
פון אַלע ריזעס צו דעם גליק.
ער קוקט אין דער ווינט

* קאַמפּאָס.

פאַרטרויערט.
פאַרטראַכט.
און ווישט מיטן ליידיקן אַרבל
דאָס מידע, פייכטע פנים פון פאַרנאַכט.

14 נאָועמבער 1974



איז מלכות פון פאַראַבלטע טרוימען

איז מלכות פון פאַראַבלטע טרוימען
איז געבליבן דער טרויער אליין,
ער היט צווישן די ווענט פאַרשטומטע
דאָס נישט אויסגעוויינטע געוויין.

אונטער זיינע וויעס פאַרמאַכטע
די דערמאָנונג פון יענע טעג,
ווען ס'האָט אונטער ליפעס צעבליטע
געחלומט דער דאַרפישער וועג.

ביים מינדסטן הויך פון אַ ווינטל
האַבן די צווייגן געשיט
מיט אַ גילדענעם רעגן פון בליטן
אויף שפורן פרישע אין צעפאַרעטן שטויב,
די שפורן פון קינדישע טריט.

די בינען האָבן געזשומעט
שיפור פון גאַלד-געלן צוויט —
עס האָט זיך געהאַניקט די לופט
אונטער הימלען העל, הימליש-בלאַ
און מיטן געזשום פון די בינען
אינגעשלעפערט די מידע מיטאַג-שעה.

— — — — —

צווישן די ווענט פאַרשטומטע
האַלב-פאַרגעסענע קינדהייט פאַרבלאַסט —
אין די ווינקלען שאַטנס דער דעמער

נעפלדיק-בלייך,
אין פענצטער בלוטיקט די שקיעה
איידער זי ווערט דערטראַנקען
אין נאַענטן טיך.

14 אפריל 1975

דאָס הייבל

דו ביסט געבוירן אין אַ הייבל —
פלעג מיין מאַמע אָפט מיט שטאַלץ דערמאַנען,
בעת זי האָט אַרױפגעקוקט מיט אַ פאַרקלערטן בליק.
ווי זי וואָלט געזוכט אין הימל די מזלות,
וואָס זאָלן ווערן עדות פון מיין קומענדיקן גליק.

אין גרויסן, גראַען קופערט בײַ דער וואַנט,
פאַר פרעמדע אויגן אויסגעהיט, פאַרבאַרגן
איז געלעגן פאַרוויקלט דאָס פאַרטריקנטע הייטל,
וואָס האָט מיך ביים געבוירן שײַער געהאַט דערוואַרגן.

נאָר איצט איז עס געוואָרן אַן אַדרױף, אַ סגולה,
וואָס וועט באַשיצן מיך פאַר אַלדאָס שלעכטס און בייזס
און אַרומנעמען מיין לעבן, מײַנע יאָרן
מיט אַ ליכטיק-פישופדיקן קרייז.

כײַן געווען אַזוי זיכער מיט דער קראַנטקייט פון מיין מזל,
אַז כײַפלעג לײענען יעדן טאַג אויף סײַ
פון הימל און ערד די סימנים,
וואָס דאַרפן באַשטעטיקן דעם קומענדיגן נס,
כאַטש די ליבע האָט נאָך נישט געהאַט קיין פנים
און דאָס גליק האָט נישט געהאַט קיין אַדרעס.

כײַוײס נישט ווער סײַהאַט געירשנט דעם קופערט מיטן הייבל —
ווי דאָס הויז איז געשטאַנען איז איצט נאַקעט די ערד,
דער שטח אַרום הױל, פאַרשרפּעט, פאַרקױלט —
כײַקען אַפּילר אין חלום נישט געפּינען דעם וועג
צום הויז מיט די באַשיצנדע ווענט,

וואָס האָבן דאָרט שטענדיק געוואָרט אויף מיר
צוזאַמען מיט מיין מאַמעס אויסגעשטרעקטע הענט.

איך לייען שוין נישט מער
פון הימל און ערד די סימנים,
וואָס האָבן אַנטפלעקן געזאַלט
דעם פאַרהוילענעם נס —
עס האָט דאָס גליק אַנגעוויירן זיין פנים
און איך האָב פאַרלוירן
צו זיך אַליין דעם אַדרעס.

נאָר ווען מיין לעצטע רגע וועט גענענען
וועט מיין מאַמע קומען מיר פאַרמאַכן די אויגן,
אַראַפּקושן פון זיי די לעצטע טרערן,
און מיר אַנטון אויפן קאַפּ אַ נייַ הייבל,
אַ הייבל געשטריקט מיט זילבערנע פעדעס
פון דער לבנה און שטערן.

נישט אלץ וויל ווערן וואָרט

נישט אלץ וויל ווערן וואָרט,
נישט אלץ קען ווערן ליד —
טייל מאָל ווילן שטיינער, ביימער, דוממים, זאכן
אין זיך זיך פאַרמאָכן
און וואָרטן אויף זייער אייגענעם דערוואָכן.
זיי ווערן זיך קעגן זיין שקלאָפּן
אינגערעמטע אין פאַרטיקע ראַמען
פון פאַרמען,
באַגריפּן,
גראַמען —
זיי ווילן נישט זיין פאַרמשכונט צו דער צייט,
וואָס פאַרגייט.
זיי ווילן אָפהיטן אין זיך גאַטס אַטעם,
פון ערבֿ-בראשית דעם פאַרכטיקן ציטער,
דעם זיפּץ פון אַ קלאַנגלאַזן קלאַנג,
וואָס קען ווערן מאַרגן
אַ שיר־השירימדיק געזאַנג,
די זעונג, וואָס איז פול מיט זיך אליין,
ווי פּרילינגדיקער פּריש־צעגרינטער פליין.
זיי וואָרטן אויף אַ רגע פון קדמונים פאַרגרייט,
די רגע, וואָס נעמט אין זיך אַרײַן
די אייביקייט.

נישט אלץ וויל ווערן וואָרט,
נישט אלץ קען ווערן ליד —
פאַרטראַכטע שטילקייט ריפּט זיך מיט ווונדער
און האַרכט זיך אײַן
אין דערלייזערס ווייט־ווייטע טריט.

6 אפריל 1976

ווי יודאָס

ווי יודאָס האָסטו מיך פאַרראָטן
און אויסגעגעבן פרעמדע צום געשפּאַט
דעם ציטער פון מיין ווײַע,
פון מיין שמייכל דעם טרויער,
און פון מיין בלוט דאָס הייליקסטע געבאַט.

די ביימער האָבן שולדיקע אַראָפּגעלאָזט די צווייגן,
ווען אין מיין שוועל האָט אַנגעקלאַפט דער שריט דיִינער

— כ'בין דאָ —

און ס'האָט געגרייט די וועטשערע, די לעצטע
ביי אַ פרעמדן טיש די צוועלפטע שעה.

איך בין געווען די דרייצנטע

און האָב געשוויגן,

ווען כ'האָב געהערט דאָס זילבער קלינגען אין דיין זאַק —
בעת האָסט זיך דערנענטערט, האָב איך נאָך אַלץ געשוויגן
און אויפגעשטעלט צום קוש מיין רעכטע באַק.

ביים ראנד פון טאָג

אויפן ראַנד פון טאַג

עס איז די שטילקייט פול מיט זיך אליין און צייטיק,
אויסגערייפט מיט יענעם אומבאַשטימטן אַנען,
וואָס זאַלבת די רגעס מיט לויטערסטן טרויער
פון אַ נאַגנד־פאַרטייעט דערמאָנען.

און ס'דאַכט, אַז אַלע בענקשאַפטן, פאַרלאַנגען,
וואָס האָבן אַפגעוויאַנעט פאַר דער צייט,
וועלן קומען אויפמאָנען אַ וויילע שלווה, רו
בײַ אַ פאַרטראַכטער, איינגעשטילטער שעה,
איידער ס'וועט זי איינזאַמלען דער גראַער פאַרנאַכט
אויפן ראַנד פונעם טאַג, וואָס פאַרגייט.

אַפּריל 1973

כ'ועל מיטנעמען

כ'ועל מיטנעמען מיט זיך די לאַנקעס גרינע
און פון מיין טאַטנס סאַד דעם ריח פון וויינשל-צווייט,
די שמאַלע סטעזשקע צווישן תבואה-לאַנעס,
וואָס געדענקט נאָך מיניע קינדערישע טרייט.

כ'ועל מיטנעמען די פּוּכיק-ווייסע כמאַרעס
ס'זאַל ווייכער זיין דעם קאַפּ אַוועקצולייגן
און מיין מאַמעס מידן, אויסגעצערטן שמייכל
ער זאַל זיין צוקאַפּנס פון דעם גרויסן שווייגן.

כ'ועל מיטנעמען מיט זיך דעם אַטעם פונעם וואָרט
איז זיין לויטערסטן טרויער און שטילסטן פאַרקלער —
כ'ועל מיטנעמען מיט זיך מיין ערשטע ליבע
און מיין לעצטע טרער.

6 נאָועמבער 1972

אלע מיינע טרוימען

א

אלע מיינע טרוימען האבן זיך פאראנקערט צו א טאג,
א טאג, וואס איז אפשר קיין מאל נישט געווען,
א טאג, וואס כ'האב אליין זיך אויסגעטראכט,
ווען ס'איז דאס אומזיסטע ווארטן און דאס זוכן
געווארן מיין גרעסטער נצחון,
וואס האט געלאזט מיינע ליפן
טרוקן און פארשמאכט.

15 פעברואר 1975

ב

אלע מינע טרוימען הויערן בני דעם גבול
פון אן אויסגעטראכטן מאַרגן,
וואָס דאַרף פאַרבייטן יענע טעג און נעכט
דערשטיקט
און דערוואַרגן,
ווען ס'האַט אַ שוואַרצע שעה
אַנגעטון דעם הימל אין דער הייך
אַ הויב פון קרעמאַטאָריום-רויך.

ווי אין אַ חלום קומט פון ערגעץ אַנטקעגן
אַ האַלב-פאַרגעסענער שמייכל,
אַ וואָרט, פאַר מיר בלויז אויסגעהיט
נאָך פול מיטן ריח פון פּרילינג
דעם ריח פון וויינשלאַנעם צווייט.
און אַלץ וואָס איז פאַר פּרי פאַרלענדט געוואָרן
זוכט אַ היים און אַ המשך אין מיין זכרון.

6 אַקטאָבער 1975

דער פארנאכט

דער פארנאכט שפרייט זיך אויס ווי אַ סטעזשקע
אינעם קנייטש פונעם טאָג,
ווי אין שפינוועבס-געוועב
דאָס לעצטע פינטעלע שיין —
קומט אַלע, אַלע צו גיין,
איר, וואָס איר זוכט שפורן פון פארברענטן געביין.

אפשר וועט איך באַשערט זיין
דערגיין צו דעם אָרט,
ווי עס דעמערט אַ שמייכל פאַרבלאַסטער
און ווי ס'וואָרט
דאָס נישט-דערזאָגטע וואָרט.

11 יוני 1975

די טעג

די טעג צונויפגעהעפט מיט דינינקע בטחון-שטערך,
די נעכט פארקלערט מיט קילן חשבון פונעם קרוז,
און די דעמערונג צווישן זיי ווי אַ שפּאַלט
צו דעם אַלעם, וואָס האָט געקענט ווערן.

געקענט ווערן — און פארפאלן געוואָרן
ערגעץ ווייט, ערגעץ ווייט,
ווי די צייט ווערט אַנטבונדן מיט געמפלטע שעהען
אונטער אַ זון, וואָס פאַרגייט.

מיינע ווערטער

מיינע ווערטער, וואָס האָבן טועם געווען פון אָפענער פרייד
און שיפור געוואָרן פון פאַרבאָרגענעם טרויער
זענען איצט וואָך און אונטערטעניק
צו יעדער שפּראַצנדיקער טרער —
זיי פילן דעם הויך פונעם הימל
און דעם אָטעם פון ערד
אין פאַרנעפּלטקייט גרויער.

זיי קענען דערהערן
דעם דופק פון צייט
און געבן דער רגע
וואָס פאַרגייט
דאָס געלייט
צו דער גרענעץ,
וואָס איר איז באַשערט.

14 יאנואר 1975

כ'האָב שוין מער קיין טענות

כ'האָב שוין מער קיין טענות צו קיינעם,
כ'האָב אַפילו קיין טענות צו זיך —
עפעס אַלץ איז געשען אזוי פלוצעם,
עפעס אַלץ איז געשען אזוי גיך,
ווי אין פאַרווירטן געאניל.

ס'איז אַ לעבן פאַרביי, אַט אזוי זיך,
פאַרסטריגעוועט טעג
אויף דערווייל.

אויף דער וויע פון צייט
אַ טראַפן
ציטערט צום פאַלן גרייט —
אַ פאַרווונדערטער בליק,
אַ שמייכל
וויינט זיך אַריין
אין דער פאַרנעפלטער ווייט.

אזוי ווי א פעדער

אזוי ווי א פעדער
פארלוירן פון א פויגל אין פליען,
וואס וויגט זיך פאמעלעך, באזאכט
און שרייבט אין דער לופט
א פתב, א געהיימען,
איידער זי פאלט צו צו די ברייטע פליינען,
אזוי שיידן זיך אפ פון אונדז די לעצטע יארן,
גלייך ס'וואלט זיי אויסגעפליקט פון אונטער אירע פליגל
די צייט,
מיט זיי דעם ווארטנדן חלל
פארזייט.

2 אויגוסט 1971

אַלץ ווייטער און ווייטער

אַלץ ווייטער און ווייטער פון ברעג
טראַגט אַוועק
דאָס קליינע, פאַרלאַטעטע שיפל —
יענוועלטיקע שטילקייט
איבער מיר
און אין מיר.

עס פליעסקען בלויו וועסלעס,
ווי הענט
אין געבעט —
אַ נעפל פאַרציט די זון ביים פאַרגיין,
עס ווערט שפעט.

1972

כ'בין פארשווענדעריש

כ'בין פארשווענדעריש נאך אלץ ווי פריער
מיט דער צייט, וואס מיר איז באשערט,
כאטש מען דארף שוין טראכטן פון תכלית
פאר די לעצטע טעג אויף דער ערד.

און כאטש כ'ווייס שוין וועגן פארשווערונג
קעגן מיר פון א יעדער שעה,
מאך איך דעם אַנשטעל, אז אלץ איז
ווי ביים באַגינען — העל-בלאָ.

כ'דערטרוים זיך צו וועלטן געאַנטע
ביים ראַנד פון נעכט און פון טעג,
וועלטן מיט שווייגן געזאַלבטע,
וואָס צעעפֿינען אַ זילבערנעם וועג.

מיטן וועג קומט מיר עמעץ אַנטקעגן
מיט שטילע, מיט באַרוועסע טריט
און פירט מיך צו וואַרטנדע פֿליינען,
ווי צום ערשטן וואַרט פון אַ ליד.

17 מיי 1972

עס צײַטיקט זיך

עס צײַטיקט זיך מיין וואָרט מיט אויסגערייַפֿטן טרויער,
ווי מיטן ריח פֿון עפל דער האַרבסטיק־מילדער טאָג —
עס שיידט זיך אָפּ דאָס אַלץ פֿאַר וואָס כ׳בין פֿורעם געפֿאַלן
און פֿרעמדער, ווייטער ווערט מיר דאָס, וואָס איך פֿאַרמאַג.

כ׳פרוווּ פֿאַרדעקן מיט שפּיננוועבס די נאַקעטע טעג
און פֿאַרשטעלן מיט חלום די באַרוועסע נעכט,
נאָר ס׳קלאַפֿן די רגעס, ווי האַרבסטיקער רעגן
און טריפֿן מיט אומעט, ווי די יאַרצײַט־לעכט.

31 אויגוסט 1973

כ'קען שוין ענטפערס

כ'קען שוין ענטפערס צו פלערליי פראגן,
און כ'בין אזוי דערוואקסן
אז ס'נעמט פשוט אַ שרעק,
ווען כ'דערמאָן זיך
מיט וויפל קרייזן פון זון און לבנה
איר בין פון מיין קינדהייט אַוועק.

איר ווייס שוין ווי מען שמייכלט ווען עס ווילט זיך וויינען,
כ'קען דאָס אומזיסטע וואַרטן אויף עמעצנס קומען,
נאָר כ'ווייס נאָך אַלץ נישט
ווי אזוי מען באַגעגנט
דעם טרויער,
וואָס האָט נישט קיין נאָמען.

20 יוני 1972

אַזוי פיל מאָל

אַזוי פיל מאָל בין איך שוין אומגעקומען,
ווער קען עס געדענקען די צייט און דאָס אָרט? —
אויף דער שאַרף פון אַ רגע,
אויף אַ דאָרן פון וואָרט,
אויף דעם שטעכדראָט פון קינאה
דורך צביעות פאַרשטעלט,
אויף בראַנדיקע וועגן
פון פאַרביטענער וועלט.

און דאָך קער איך זיך אום
און ווער ניִי־געבוירן,
אויף סיני כ'ווער באַנייט
דורכן אָטעם פון ווינט
און דורך אייגענע טרערן,
ווי אַ קערנדל האַרבסט־צייט אין רוי־ערד פאַרווייט.

און איך ווער אַ טייל פון אַ נייער מגילה
געחתמעט מיט אַן איינציקן שטערן.

אַפּריל 1973

עס האט מיר אלץ פארראטן

עס האט מיר אלץ פארראטן אין מיין לעבן,
אנטבלעטערט יעדן טרוים שוין אין פארויס —
די נאקעטיקע שעהען טוליען זיך צום דעמער
און ס'איז מיין איינזאמקייט מיר, ווי אן אייגן הויז.

עס קומען דא אהער די נע-ונדן רוען,
טייל מאָל נעכטיקן דאָ די נעכטיקע טעג,
עס שטעלט זיך אָפּ צוקאָפּנס מיט אַ שטערן,
וואָס איז בלינד געוואָרן אין מיטן פון וועג.

און קראַקענדיק הויך קומט צו פלױען די קראַ,
אַ שליח פון טונקלע, פאַרנעפּלטע ווייטן —
נאָר ס'איז מער מיין באַבע נישטאָ ווי אַמאָל
אַפּצושפּרעכן דאָס בייזס מיט איר שפּרוך
און מיט דריי-מאָליקן שפּיט אין די זינטן.

31 מיי 1973

וועלכעס וואָרט

וועלכעס וואָרט פון די ווערטער אַלע,
וואָס זענען געוועזן מיר נאָענט און אייגן,
מיט וועלכע כ'פלעג דעם טעם פון לעבן זיפן
וועט זיין דאָס לעצטע אַפצושיידן זיך פון מיינע ליפן
און געבן מיר ס'געלייט צום טאָל פון גרויסן שווייגן ?

ווען ס'וועט די זון אין מיינע אויגן אונטערגיין,
בעת שטומקייט פאַרזיגלט אי פענצטער, אי טיר,
וועט אין דעם ליידיק-פוסטן רוים
פאַרוויילן נאָך אַ ווייל
די בענקשאַפט אַליין
אויף צו טרייסטן דעם פאַראַבלטן טרוים.

15 פעברואַר 1975

איך בין נאך אלץ נישט שווה בשווה

איך בין נאך אלץ נישט שווה בשווה מיט דער פארנאכטיקער שעה,
וואס נעמט צו אלץ ביי יענעם
און פארשפינט עס מיט שפינוועבסן גרא.
זי נעמט צו ביים טאג דעם המשך
און ווערט א בעל-חוב ביי דער נאכט,
וואס פויזעט ארויס פון די ווינקלען
בנעימותדיק, באזאכט.

מיך וויל זי אויך פארנארן
אין אירע נעצן פארשפרייט
כ'זאל נאכגיין דעם נעכטיקן חלום
צום סאמע ראנד פון צייט
און בלייבן שטיין
אליין
ווי א פארבלאנדזשעט קינד,
פארמשכונט, פארזעצט ביי א וועלט
וואס איז געווארן בלינד.

ס'קען זיין ס'וועט א מאל קומען צו אן אויסגלייך
צווישן מיר און פארנאכטיקער שעה,
ווען דער פלאטער פון א מלאכס פליגל
וועט פארגלעטן דעם ריס
צווישן דארטן און דא.

30 יולי 1976

די דעברע פון מיין קינדהייט

די דעברע פון מיין קינדהייט מורמלט זיך אריין אין מייןע נעכט מיט דעם קלאַרן שנירל וואָסער ערשט פון קוואַל אַרויסגעפלאָסן, וואָס שלענגלט זיך צעווישן אירע הויכע ברעגעס באַוואַקסענע מיט פאַפראַטן צעפעכערטע, גרינע און מיט ניעזאַבדוקעס אויף די שטענגלעך דינע, וואָס קוקן מיר נאָך מיט קינדיש-בלאַע אויגן, ווי זיי וואַלטן בעטן און דערמאַנען כ'זאַל זיי נישט פאַרגעסן אין די ווינטערדיקע שעהען און מעת-לעתן.

אין נאָענטן וואַלד באַהאַלטן צווישן צווייגן האָט זיך די קוקאַווקע עקשנותדיק געדונגען פאַר עמעצנס יונגע יאָרן. גלייך זי אַליין וואַלט דאָ די האַרינטע געוואָרן איבער מענטשלעכן גורל און וואַלדישן שווייגן.

די לענג פון טאַג האָט געמאַסטן מיין שאַטן, וואָס איז געוואָרן אַלץ לענגער און שמעלער מיט יעדער רגע פון דער זונס פאַרגיין, ביז ער איז אַריבערגעוואַקסן די דעברע, דעם פאַרנאַכטיקן טרויער און אויך מיך אַליין.

דער מאַשצזיסקער שטראַז

עס פרווון מיניע אויגן איצט געפינען יענעם שטערן,
וואָס האָט פאַרזיווגט זיך צו מיניע זעכצן יאָר
אויף דעם מאַשצזיסקער שטראַז מיט דעם איינעם לאַמטערן,
דעם שטערן, וואָס זוכט אַרום אומזיסט דאָרטן מיין שפור.

יענער שטראַז האָט געפירט אין דער אייביקייט גלייך
מיט דעם וואָרט, וואָס כ'האָב צום ערשטן מאָל געהערט,
אַ וואָרט, וואָס האָט פאַר מיר די גאַנצע ערד צעהימלט
און די שטערן אויף דעם הימל נאַכטישן פאַרמערט.

מיין לעבן איז איצט ווי אַ שטוב אָן פענצטער און אָן טירן
פאַר אַלע רעגנס און צוג-ווינטן אָפן —
איך בין געבליבן אַזוי איינזאַם און אַזוי אַליין
ווי דער שטערן וואָס וואָרט נאָך אַלץ אויף מיר
פון יענער זייט האָפן.

טעפטעמבער 1973

איך, די עלטסטע פון די קינדער דריי

איך, די עלטסטע פון די קינדער דריי
מיט דער בכורה פון דורותדיקן טרויער
קום צו אלץ נענטער און נענטער
צו דער גרענעץ
פארהוילן אין פארנעפלטקייט גרויער,
ווי די צייט
רופט זיך אליין
אהיים.

אזא שטילקייט ארום מיר
ווי ערב דעם באשאף,
אז ס'דאכט
איך וואלט קענען דערהערן
דעם זיפץ פון א שעה
ערב איר פארגיין,
און דאס גענענען פון טריט אין דער ווייט.
נאר קיינער קומט נישט —
איך בין דא אזוי איינזאם און אזוי אליין,
ווי אפגעשיידט פון אלע ערדישע באגערן
און ס'איז שוין קיינער נישטא דא מיט מיר,
מיט וועמען איך זאל קענען טיילן
די ירושה פון נישט־אויסגעוויינטע טרערן.

דער בוים

ווען ס'האבן זיך נאך רעשטלעך שניי געבערגלט אינעם שאַטן,
און ס'פאָרעריקע גראַז אויסגעדעווערט און געל
האַט זיך נאַר-וואָס אַנטבלויזט אויף צעוירענער ערד,
ווי אַ פאַרלעגערט-אַלטע אויסגעקראַכ'נע פעל,

ווען ביימער זענען געשטאַנען כמורנע און פאַרשלאָסן,
דער ווינט האָט געיאָגט וואַלקנס ווי טשערעדעס שאַף,
האַבן צוויי שוין דערהערט און שיפור געוואָרן
די ערד און אויך איך : מיטן אַנזאַג פון פּרילינג, זיין רוף.

פלעג איך לויפן אין סאָד, צום באַרנבוים אַלטן
זיך צו מעסטן ביים שטאַם צערונצלט און האַרט
אויף וויפל איך בין עס דעם ווינטער געוואַקסן,
צי ס'האַבן מיך טעג און נעכט נישט גענאַרט.

כ'פלעג אַפילו זיך שטעלן אויף די שפיצן פון פינגער
אויף אונטערצוקויפן די קומענדע צייט —
וועמען קען עס דען אַרן, אַז איך מאַך זיך העכער,
אַז אַרום איז אַלץ גרויס און ס'איז אַלץ אַזוי ווייט ?

כ'וואַלט שוין איצטער אַפילו דערגרייכן געקענט
יענעם אייבערשטן צווייג,
וואָס האָט זיך געהויבן העזהדיק, פאַרשייט,
בעת כ'האַב געוואַלט צעעפענען דעם הימל
אין דער לענג, אין דער ברייט
פאַר מיין יונגער און ווילדער צעזונגענער פרייד .

כ'בין אַצינד שוין דערוואַקסן און אַריבערגעוואַקסן
די פרייד און דעם צער און דאָס לייך —
ס'האָט דעם שטח אַרום פאַרקאַרליקט די צייט,
נאָר דער טרויער ווערט גרעסער — און אַלץ אָן באַשייד.

מיין היים איז פאַרברענט, און דער סאָד פון אַמאָל,
אונדזער סאָד האָט פאַרפלאַנצט זיך אין מיין דמיון און טרוים —
איך לויף נישט מער אין פּרילינג זיך מעסטן ביי ביימער,
אַט באַלד-באַלד וועט נעמען פון מיר שוין די מאָס
אַ פּרעמדער צעוואַקסענער בוים.

8 יוני 1973



אין אן אפגעפרעמדטער צייט

שמואל האלקין

„טיפע גריבער, רויטער ליים,
כ'האב אמאל געהאט א היים“.

דער ברייטער טיש געדעקט און שטענדיק גרייט פאר געסט,
צו דער פראסטער שטוב די טיר פאר אַלע אָפֿן —
ער טיילט זיך מיט זײַן ברויט און זאַלץ מיט נאַענטע און פרעמדע,
ווי ער טיילט זיך מיט דער ברכה פון די אייג'נע סטראָפֿן.

ער לייענט און שטראַלט — אַ מילדער, ווייכער שמייכל
וואַרעמט אויס אַ יעדעס פינטל, יעדע שורה,
ביז ס'באַקומען ווערטער פליגל און טראַגן אַוועק
צו דעם עבר, צו דער צײַט פון שטאַלצער ייִדן-גבורה.

ער לייענט און שטראַלט און טרינקט אַ יעדעס וואַרט,
ביז ער אַליין ווערט שיפור, בגילופין
פון פיבוד פאר די אַנדערע פאַרגרייט,
פון דעם וויין פון זײַנע אייג'נע סטראָפֿן.

דער בלאַנדער קאַפּ פון זײַן מאַרי ביים טיש,
וואָס קען פון אויסנווייניק יעדעס וואַרט באַזונדער,
צעלויכט זיך, ווי עס וואַלט פאר איר זיך ערשט אַנטפלעקט
פון האַלקינס ליד דאָס אויפגעגאַנג'נע ווונדער.

טייל מאַל איז ער געוואָרן פלוצעם טרויעריק, פאַרשעמט,
ווי ס'וואַלט אַ יעדעס וואַרט באַזונדער אים געוואַרגן,
ווען זײַנע שורות, ווי אין אַ פורים-שפיל פאַרשטעלט
האַבן מיט לויב געזאַלבת דעם „האַפּערדיקן מאַרגן“.

דאן פלעג ער בייסן זיינע פינגער אין די נעכט,
הלמאי ער מוז זיין אזוי שרעקעוודיק, פארזיכטיק
און אנטון קייטן אויף זיין איידל, אפגעציטערט ווארט,
און בלויז דורך רמזים שטאמלען זיין געקלאג :
„אוי! ווען וועט שוין ווערן ליכטיק?“

פרץ מארקיש

וואס פאר א פויגל קען קומען דארט צו פליען,
ווי ס'האבן שווערע שטיוול, ווי אין א געוועט
פארטאפטשעט, אויסגעגלייכט פריש אַנגעשיטע ערד
איבער דעם קוילן-צעלעכערטן גוף
פון יידישן פאעט?

די ערד, וואס האט געגרינט, געבליט און זיך גערייפט
מיט גילד'נער ציטיקייט אין פרץ מארקישס שורות
איז נאקעט איצט, פארדארט און בלוז וואַראַנעס קומען
קראַקענדיק אַהין אויף קבר-אַבות.

א שטאַלצער פרינץ געבוירן אין שטעטעלע פאַלאַנע,
אין א שטוב, ווי ס'האט געווייעט מיט דחקות און מיט קעלט,
האט ער פון דארט אַרויסגעפירט דאָס גאַלד פון זיינע שורות
און צעווייעט איבער פליינען פון דער גאַרער וועלט.

מיר געדענקען אים נאָך אַלע פון זיין „סתם“,
פון זיין צעשוויבערט ווילדן „פוסט-און-פאס“,
בעת ער האט זיך געיאָגט מיט ווינט אין א געוועט,
און ס'איז „צו קאַרג געווען די ערד פאַר זיין אַפּפּאַס“.

נאָר אונטער אַלע הימלען און אויף אַלע גאַסן,
ווי ס'האט געהויבן זיך זיין קרויזיקע טשופרינע
האט פון זיין בלוט אַרויסגעוויינט דער יאַמער פון דער „קופע“
פון הרוגים יידישע אין שטעט פון אוקראַינע.

עס האט געמאַניעט און געלאַקט די וועלט דעם ברויזיקן בונטאַר,
א בענקשאַפט, א פאַרבאַרגענע געצויגן האט צום לאַנד פון דעם תנך,
ווי „ווינטן קומען אַן אויף נאַכט פון ירושלים“
פירט דער טרויער זיין האַרץ מיט דעם אַלט-נייעם שליאָך.

און שפעטער שוין „דור־אויס דור־אײן“ — פאַרויגלט — אַ פאַרקנסטער צו דער וואָר אומהיימלעך־גרויזאַם, שווער, וואָס מאַנט אַ חשבון פונעם וואָרט, אַ חשבון פונעם שווייגן, וואָס מאַנט אַ חשבון קלאָרן אַפילו פון אַ טרער.

וויפל שורות שימערירנדיק מיט שקרדיקן גלאַנץ, ווי דער פאַוועס אויסגעשפרייטער, פעכערדיקער עק האָבן געדאַרפט פאַרשטעלן די בענקשאַפט און דעם אמת און די אייביק נאַגנדיקע, לויערנדיקע שרעק...

עס איז געוועזן אזוי שווער צו אַטעמען, צו לעבן אין נאַענטער שכנהשאַפט מיט אויסגעשאַרפטער האַק — אַט זענען זיי ערשט דאָ געווען און טאַרסט שוין נישט דערמאַנען די נעמען פון באַבעל, פון קולבאַק און פילניאַק.

איז מאַך זשע מאַך דעם האַפערדיקן אַנשטעל, לאַך כאַטש דורך טרערן און פאַרווייל דעם האַר אויף זײַן באַפעל — ס׳באַדעקט דיין ברוסט דער סימבאַל פון זײַן גנאַד, איז לאַך, כאַטש פײַן און בושה שנירן צו די קעל.

מען קען נאָך אויסקויפן דאָס לעבן אויף דערווייל, — אויף ווי לאַנג דאָס קען נישט וויסן קיינער — דורך ברויזיקע קאַסקאַדן פון די סטראַפּן, וואָס רײַסן מיט ווי וואַסערפאַל אי מענטש, אי בוים, אי שטיינער.

עס קומט די צײַט פון איבערברוך און בראַך, דאָס אייגײנע פאַלק אין שערבעלעך, ווי אַ צעבראַכײנער קרוג, פאַלט ער צו אַ דאַרשטיקער צו נע־ונדע טריט פון דער טענצערין פון יענער זײַט פון בוג.

און ער אליין — ער פילט זיך היימלאַז אויך ווי זי,
וואס איבער איר „די האק און קרייך זענען צעפעכערט“ —
נישט בלויז דער דאך איבער דעם פריי-פאָרגרויטן קאַפּ,
אויך זײַן האַרץ פון צער געוואָרן איז צעלעכערט.

„צי כ'האַב געזײט, צי כ'האַב געשניטן — ווער וועט עס דערמאַנען?
צי אויפגעגאַן עס איז — האָט עמעץ דען געטראַכט?
נאָר ס'קומען שאַטנס שוואַרצע שטייער בײַ מיר מאַנען,
זײַ לאַזן אומבאַמערקט אַראָפּ זיך נאַכט נאָך נאַכט.“

ער האָט פאַרויסגעאַנט דעם צוועלעפטן אויגוסט
אין דעם לאַנד וווּ מען באַוואַכט אַ יעדן ווענד און ריר,
וון ס'פלאַטערן בײַ טאַג מיט שטאַלץ די האַפּערדיקסטע ווערטער
און וווּ מען שוידערט אין די נעכט בײַ יעדן קלאַפּ אין טיר.

דער חודש אויגוסט נײַנצן פּופּציק צוויי
האַט זיך געשאַטנט איבער פּרץ מאַרקישס סטראַפּן
מיט אַנונג פּונעם גור, וואָס איז שוין צוגעגרייט —
דעם גור, וואָס שטעלט מחוץ דער מינדסטער שײַן פון האַפּן.

„ערשט איצטער קומט צו מיר אין טרויער דער באַשייד,
אין וויי פון איבערשמעלץ-באַגרייף איך פּלאַמיק
דעם פּײַן פון וועלן זען זיך אין שפּיגל — גאַנצעהייט,
וואָס איז אין בראַכשטיקער צעזײט אויף אַלע שבעה ימים.“

אין גרעסטן ווונד-און-וויי פון פּײַן און פון חרטה
ווערט ער ווידער גאַנץ און איינס מיט זיך אליין —
שטייען מיר פאַר אַט די ווערטער זײַנע מיט געבויענע קעפּ
אין אַ שווינגן, אַ טיפּן, וואָס איז פול מיט געוויין.

דוד בערגעלסאָן

אַזאַ מין טויטע שטילקייט איצט „אַרום וואַקזאַל“,
שוין אָפגעמיסחרט — ס'פוסטעווען די סקלאַדן און באַראַקן
און איבער אַלץ געוועלטיקט ווי אַ גזר
דעם קאַמיסאַר פּיליפּאָוס שטייפער נאַקן.

ס'איז „אַפּגאַנג“, ס'איז „נאָך אַלעמען“ און ס'גייט אָפּ מיט בלוט
דער נעכטן אינעם פּלאַטער פון די רויטע פּאַנען —
פאַרשעמטע שטייען אין די ווינקלען שבתדיקע לייכטער
פאַרקנסטע צו דעם טרויער און צו דעם דערמאַנען.

עס דאַרף דער יונגער פענעק אויסקויפן דעם „חטא“
פון דורותדיקער חשיבות און בטחון
דורך האַס, וואָס איז אים אַזוי פרעמד און ווייט,
ווי ס'איז דעם שבת פרעמד דער נייער אינדערוואַכן.

די שרעק, אַ שוואַרצע ראַב, וואָס היט אַ יעדעס פינטל
פירט איצט פון דוד בערגעלסאָן די פען
אין אַ פאַרשווערונג קעגן יעדן פונק פון רחמים,
אין אַ פאַרשווערונג קעגן אַלץ, וואָס איז אַמאַל געווען.

זיין קלוגער בליק דרינגט דורך די נעפלען שווערע,
בעת ער מעסט די נייע וואַר, ווי מיט אַרשין,
נאָר ער פאַרהוילט פאַר זיך אַליין דעם אמת,
ער ווייסט — נישטאַ מער קיין אַנטרינונג פון מידת-הדין.

*

עס רוקן זיך די ווייזערס צו דער צוועלפטער שעה
און ס'איז די לופט פאַרקלעמט פון דעם דערשטיקטן צער,
נאָר ס'קנאַלט נאָך אַלץ מיט „האַפּערדיקע“ ווערטער,
ווי ס'וואַלטן קיין מאַל נישט געווען
טרעבלינקע און מיידאַנעק און דער באַבי-יאַר.

ס'נעמט בערגעלסאָן אַראָפּ זײַן פּידל פּון דער וואַנט,
אויף סטרונעס ציטערט דאָס פאַרהאַלטענע געוויין,
ער שפּילט — דער בויגן פיבערט אין זײַן האַנט,
ווי ס'וואַלט נאָר אים אַליין געווען באַשערט
אויסצוקלאַגן פּרײַ דעם ווייטיק און די פּײַז.

עס דעמערט — גראַע שאַטנס פּויזען אויף די ווענט,
פּון ווינקלען שאַרן זיך אַרויס געשטאַלטן,
ס'איז מירעלע, ס'איז מלך, ס'איז מיכאל לעווין
מיט פאַרשנדיקע, מאַנענדיקע בליקן —
נישטאָ ווהיזן פאַר זיי זיך אויסבאַהאַלטן.

*

ס'שפּאַנט דוד בערגעלסאָן אַרום, ווי אין אַ שטייג
אין זײַן רחבותדיקן, העלן קאַבינעט —
און פּלוצעם, אומגעריכט כאַפט ער מיך אָן ביים אַרעם
און שטעלט זיך אָפּ מיט מיר אַנטקעגן זײַן פאַרטערט.

בעת ער טײַטלט מיט אָן אויפגעהויבענעם פינגער
ווערט זײַן בליק אי שטראַפּנדיק, אי האַרט,
זײַן אונטערשטע, פאַרשאַרצטע ליפּ רוקט זיך נאָך מער אַפּיר,
ווי ס'וואַלטן אַנגעגליטע ווערטער זי צעשפּאַרט.

זײַן שמאַלער גוף ווערט איינגעשרומפּן, קלענער,
גלייך עמעץ וואַלט אַרויפגעלייגט אויף אים מיט אַש אַ פּולן זאַק
און ער שרײַט אַרײַן אין מיר ווי כ'וואַלט געוועזן טויב:
„קוק אים דיר אָן, קוק אים גוט אָן, רחל —
איך האָב אים פּײַנט, כ'האַב פּײַנט דעם פּאַסקודניאַק!“

*

כ'וועל קיין מאַל נישט פאַרגעסן יענעם טאַג און שעה,
וואָס האָט זיך דורכן רמז ווי דורך אַ בליץ צעהעלט,
אַז כ'זאַל ווערן די שליחה פּון זײַן לעצטער ווידוי
און זי ברענגען צו די ייִדן פּון דער פּרײַער וועלט.

אין דער ברוינער נאכט פון לאנגן מעסער

אין דער ברוינער נאכט פון לאנגן מעסער,
וואס האט געברענט, געשענדט, פארטיליקט און פארשוועכט
זענען מיינע ווערטער אויך געבלענדט געוואָרן,
זיי זאלן מער נישט קענען זען דעם פּרילינג,
נישט דאָס ווּנדער פון צעבליטן דאָרן.

טאָפן זיי איצט אין דער פינצטער
פון מויער צו מויער
און פון ברעט צו ברעט,
ווי שמשון געשמיסן פון דער זונהס געלעכטער,
אויסגעליפערט צום שונאס געשפעט.

נאך דער ברוינער נאכט פון לאנגן מעסער
זענען מיינע פינגער זעעוודיק געוואָרן
מיט דער שיין, וואס טריפט אויף זיי
פון אַפגעשיידטע טרוימען.

ציען זיי זיך אַרויף
איבער תהומען,
פאַרוויסטונג
און טרויער,
אַלץ העכער
און העכער
צום הימל געווענדט,
אויף איינצורעמען אַ שמייכל
פון ליפּן,
וואָס זענען פון לאנג שוין
פאַראַשט און פאַרברענט.

א י נ ה א ל ט

אין פארהוילענעם קרייז

11	פארביטענע וואַר
12	אין פארהוילענעם קרייז
15	ווי האַסטו מיך פאַרשעמט
16	אַלע פאַרבאַטענע וועגן
17	אויף פאַרביטענע וועגן
18	דאָס אַלץ, וואָס איז געוועזן גרייט
19	אַלע געניזוקטע טרוימען
20	נאַכט אין שפיטאַל
22	אין שפיטאַל

אַן אור-אַלטע מגילה

25	אין דעם יונגן גראַז
26	שוואַלבן ווי טונקעלע פּיילן
29	פאַר טאַג
30	קראַקוסן
32	לבנה איבערן ים
35	כמאַרעס רוקן זיך
36	חמימה
37	האַרבסט
38	אלול
39	לעצטע בלעטער
40	אַ ווינטער-מעשהלע

מיט פאַסמעס פון זילבערנעם קלאַנג

43	די דעברע
45	דאָס אַלץ וואָס מיר איז פאַרבליבן
46	אויף מינינע שלייפן דעמערט
47	די אויסגעטראַכטע אינדזלען
51	אין מלכות פון פאַרבליטע טרוימען

53	דאָס הייבל
55	נישט אלץ וויל ווערן וואָרט
56	ווי יודאָס

בײַם ראַנד פֿון טאָג

59	אויפֿן ראַנד פֿון טאָג
60	כ׳ועל מיטנעמען
61	אַלע מײַנע טרוימען
63	דער פּאַרנאַכט
64	די טעג
65	מײַנע ווערטער
66	כ׳האַב שוין מער קיין טענות
67	אַזוי ווי אַ פעדער
68	אַלץ ווייטער און ווייטער
69	כ׳בין פּאַרשחענדעריש
70	עס צייטיקט זיך
71	כ׳קען שוין ענטפּערס
72	אַזוי פיל מאַל
73	עס האָט מיך אַלץ פּאַרראַטן
74	וועלכעס וואָרט
75	איך בין נאָך אַלץ נישט שוהה בשוהה
76	די דעברע פֿון מיין קינדהייט
77	דער מאַשצייסקער שטראָז
78	איך, די עלטסטע פֿון די קינדער דרייַ
79	דער בוים

אין אַן אַפּגעפרעמדטער צײַט

85	שמואל האַלקין
87	פּרץ מאַרקיש
90	דוד בערגעלסאָן
92	אין דער ברוינער נאַכט פֿון לאַנגן מעסער

פון זעלבן מחבר:

- „דארף“ — לידער, 1928, קלעצקין-פארלאג, ווילנע.
„טריד“ — דערציילונגען, 1935, פארלאג „ליטערארישע בלעטער“, ווארשע.
„רויטער מאן“ — לידער, 1937, יידישער פ.ע.נ. קלוב, ווארשע.
„שניט“ — לידער, 1941, סאוויעטישער מלוכה-פארלאג פאר נאציאנאלע מינדערהייטן, קיעוו, פאראנטווארטלעכער רעדאקטאר א. גאנטאר.
(סי די גאנצע אויפלאגע, סי דער כתב-יד זענען פארניכטעט גע-
ווארן בעתן אריינמארש פון דער דייטשער ארמיי).
„היים און היימלאַזיקייט“ — לידער, 1948, פארלאג פון די פוילישע יידן,
ארגענטינע.
„באַשערטקייט“ — לידער, 1949, מאַנטרעאַל, קאַנאַדע.
9 דערציילונגען — 1958, מאַנטרעאַל, קאַנאַדע.
„פון יענער זייט ליד“ — י.ל. פרץ-פארלאג, תל-אביב.
„שירים ואדמה“ — 1966, איבערזעצט פון שמשון מעלצער, פארלאג
„המנורה“, תל-אביב.
„די גנאד פון ווארט“ — לידער, 1968, פארלאג „המנורה“, תל-אביב.
„אויף דער שאַרף פון אַ רגע“ — פארלאג „המנורה“, 1972.

